

KI-notat nr 6/2010 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Bessedøra Kraft AS/Bessedøra kraftverk	
Fylke/kommune:	Nordland/Hemnes	
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:
Saksbehandler:	Frank Jørgensen	Sign.:
Dato:	05 MAI 2010	
Vår ref.:	NVE 200701193-7	
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til bygging av Bessedøra kraftverk i Hemnes kommune, Nordland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	5
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	18
NVEs vurdering	22
NVEs konklusjon	29

Sammendrag

Bessedøra Kraft AS har søkt om tillatelse til bygging av Bessedøra kraftverk i Bessedøra i Hemnes kommune. Kraftverket vil utnytte et fall på 95 m og gi en årlig produksjon på ca 13,8 GWh. Planene omfatter etablering av kraftverksinntak, rørgate, kraftstasjon og permanent driftsveg til inntaket og kraftstasjonen. Løsning for nettilknytning er ikke avklart, og det er trolig ikke kapasitet i dagens 22 kV nett til å ta imot den nye produksjonen

To andre søknader i naboelvene er blitt behandlet parallelt med søknad Bessedøra kraftverk; Spjeltfjellelva og Stekvasselv kraftverk. De tre elvene ligger ved siden av hverandre på sørsiden av Okstindmassivene, langs fv. 324, med hvert sitt nedbørfelt og utløp i Nord-Røssvatnet.

Hemnes kommune anbefaler at det gis konsesjon til tiltaket på visse vilkår. Det må slippes en viss minstevannføring i barmarksesongen og anleggsarbeidet bør gjøres så skånsomt som mulig for naturen.

Fylkesmannen i Nordland går imot utbygging av kraftverket primært grunnet reduksjon av inngrepsfrie områder. Dersom NVE gir tillatelse til utbyggingen krever fylkesmannen i Nordland at

det gjennomføres ytterligere undersøkelser av biologisk mangfold og mulige forekomster av rødlistearter i og langs elva.

Nordland fylkeskommune anbefaler at det ikke gis konsesjon grunnet negative konsekvenser for friluftsliv og reindriften.

Reindriftsforvaltningen i Nordland og det lokale reinbeitedistriktet har vurdert at inntaksplassering vil komme i konflikt med flyttveg for rein samtidig som etablering av veg og rørgate vil medføre varige beiteforstyrrelser. Etter møte mellom søker og reinbeitedistriktet er det kommet til enighet om mulig løsning ved en ev. utbygging.

Frode Solbakken påpeker at Hemnes kommune allerede er sterkt berørt av utbygginger. Solbakken synes det er bekymringsfullt å få redusert INON områdene i kommunen ytterligere, og han mener det er negativt at de tre dalene med elvene Bessedøra, Stekvasselv og Spjeltfjellelv vil bli skjemet av utbygginger. Solbakken bemerker at det må tas hensyn til samiske kulturminner og reindriften i området.

Statens vegvesen og Sametinget har ingen innvendinger.

NVE har vurdert sumvirkningene av tre utbygginger på sørsiden av Okstindene. Bessedøra er vurdert av NVE til å være mindre negativ og konfliktfylt for de allmenne og private interessene i området, sammenlignet med de to andre planlagte utbyggingene, og da særlig Spjeltfjellelva.

NVE mener at fordelene ved utbyggingen er at den gir en økning i ny fornybar energi på 13,8 GWh/år etter de foreliggende planer og bidrar til økt næringsutvikling, samt inntekter til grunneierne i området. Den vil også gi noe økte skatteinntekter til Hemnes kommune. Ulemper ved tiltaket er at det ligger i et område som er definert som et svært viktig friluftsområde, det ligger i et reindriftsområde som er sterkt berørt av tidligere utbygginger og at tiltaket vil gi tap av INON områder med villmarkspreget. Fraføring av vann vil redusere noe av opplevelsen av elva som landskapselement. Dersom rørgaten graves ned og anleggsvei opp til inntaket tilbakeføres til kjørestærk terreng vil tiltakets ulemper knyttet til tekniske inngrep etter NVEs vurdering være akseptable.

Ved slipp av sesongtilpasset minstevannføring og tilrettelegging for revegetering av midlertidige anleggsteder vil interessene knyttet til landskap, friluftsliv og biologisk mangfold etter vårt syn være ivarettatt.

NVE mener fordelene ved det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir i medhold av vannressursloven § 8 Bessedøra Kraft AS tillatelse til å bygge Bessedøra kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Bessedøra Kraft AS, datert 19.05.2006:

"Det er ønske om å utnytte fallet i Bessedørelva i Hemnes kommune i Nordland fylke, til produksjon av elektrisk kraft og søker derfor om konsesjon som følger:

1. Etter lov om vassdrag og grunnvatn (vannressurslova), jf. §8 av 24. november 2002 nr 82, om tillatelse til:

- å bygge kraftstasjon og nødvendige hjelpeanlegg

2. Etter energiloven om løyve til:

- Etter lov om produksjon, omforming og overføring av energi av 29 juni 1990, nr. 50 §3-1 søkes om tillatelse til bygging av elektriske anlegg som beskrevet kraftverket. Dette inkluderer ca 200 meter lang 22 kV kraftlinje/kabel for å knytte kraftverket til eksisterende 22 kV kraftnett. Spesifiserte data for anlegget er forklart i vedlegget. Konsesjonær for de elektriske høyspenningsinstallasjonene blir det lokale e-verket Helgelandskraft, som også blir ansvarlig for planlegging, bygging og drift med tilhørende koplingsanlegg, transformator og kraftlinje/kraftkabel.

3. Etter forurensingsloven av 13. mars 1981, om tillatelse til:

- gjennomføring av tiltaket"

[...]

Hoveddata

Bessedøra kraftverk, hoveddata		
TILSIG		Hovedalternativ Ev. alternativ 2
Nedbørfelt	km ²	33,2
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	
Middelvannføring	m ³ /s	2,714
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,296
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,870
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,247

KRAFTVERK

Inntak	moh.	479
Avløp	moh.	384
Lengde på berørt elvestrekning	m/km	
Brutto fallhøyde	m	95
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,181
Slukeevne, maks	m ³ /s	5,374
Slukeevne, min	m ³ /s	0,484
Tilløpsrør, diameter	mm	1400
Tunnel, tverrsnitt	m ²	
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	990
Installert effekt, maks	MW	3,995
Brukstid	timer	3457

MAGASIN

Magasinvolum	mill. m ³	
HRV	moh.	
LRV	moh.	

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	3,1
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	10,7
Produksjon, årlig middel	GWh	13,8

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	29,6
Utbyggingspris	kr/kWh	2,14

Bessedøra kraftverk, Elektriske anlegg

GENERATOR		
Ytelse	MVA	4,68
Spenning	kV	6,6
TRANSFORMATOR		
Ytelse	MVA	4,9
Omsetning	kV/kV	6,6/22
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)		
Lengde	km	0,5
Nominell spenning	kV	22
Luftlinje el. jordkabel		

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært kunngjort og sendt på høring til kommunen, fylkeskommunen, fylkesmannen, berørte statlige forvaltningsorganer og interesseorganisasjoner. NVE har vært på befaring sammen med representanter fra søker og grunneiere den 12.10.2006. Høringsuttalelsene har vært forelagt søker for kommentar.

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Hemnes kommune gjorde følgende vedtak i Teknisk - og miljøutvalget den 30.08.2006:

Vedtak:

Teknisk- og miljøutvalget stiller seg positive til bygging av kraftverk med følgende forslag til vilkår:

- 1. Rørgata graves ned. Arbeidet må utføres så skånsomt som mulig, slik at vegetasjonen bevares i størst mulig grad og virkningen av inngrepet minimeres.*
- 2. Ved inntaksområdet skal så lite skog som mulig fjernes, slik at tiltaket skjermes fra omgivelsene i størst mulig grad.*
- 3. Det skal legges vekt på sikkerhet ved inntaksdammen. Skilting og inngjerding av spesielt fareutsatte områder må vurderes.*
- 4. Av estetiske og biologiske hensyn stilles det krav til minstevannføring i barmarkssesong.*
- 5. Kraftanlegget skal tilpasses terrenget og utformes slik at det gir en god estetikk i harmoni med omgivelsene. God byggeskikk skal være retningsgivende både for lokalisering og utforming av bygninger."*

Vi refererer videre fra saksutredningen som ligger til grunn for vedtaket:

Saksopplysninger

Tiltakets art: Søknad om konsesjon for bygging av Bessedøra kraftverk, Nord-Røssvatn

Grunneiere: Mikal Bessedør, Olav Bessedør, Statskog

Tiltakshavere: Bessedøra Kraft AS

Planstatus: LNF-1- og LNF-2-område i kommuneplanens arealdel

[...]

Planstatus

Det omsøkte tiltaket/området ligger både i LNF-2-, og LNF- 1-område i Hemnes kommunes kommuneplanens arealdel. Det må ved videre fremgang i saken søkes om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel både fra LNF-1 og LNF-2 område.

Tiltaket vil være avhengig av dispensasjon fra kommuneplanens arealdel jf plan- og bygningsloven § 7. En innvilgning krever at det foreligger en særlig grunn. De opplysninger som ellers foreligger i søknaden og som dukker opp i høringsrunden må vurderes opp mot den

særlige grunnen, og saken avgjøres i Teknisk og miljøutvalg (TMU). Dette forutsetter en åpen høring i konsesjonssøknaden.

[...]

Hemnes kommune v/ordføreren uttaler i brev av 09.01.2007:

Hemnes kommune har gitt sin positive uttalelse med noen vilkår til konsesjonssøknadene ved behandlingen i Teknisk og miljøutvalget. Utvalget, som er det faste utvalg for plansaker etter PLB, foretok primært en vurdering av søknadene ut fra plan- og arealinteressene i området i sin uttalelse og denne står selvsagt ved lag uendret.

Det som også er viktig for kommunen å få fram i tillegg, er det grunnlaget for bosetting og styrking av brukene i området disse prosjektene vil medføre. Kraftverkene er også så store at de vil produsere over halvparten av det alminnelige forbruket i kommunen på årsbasis, og de vil dermed gi et vesentlig bidrag til energiforsyningen i området.

Sammenlignet med de motforstillingene som har kommet i høringsrunden fra Fylkesmannen, Fylkeskommunen og reindriftsnæringen, så er disse samfunnsøkonomiske og distriktspolitiske virkningene etter kommunens vurdering viktigere å ta hensyn til. Vi har mottatt klare signaler om at nedlegging og fraflytting er et høyst aktuelt alternativ for noen av de fastboende da landbruket alene har for dårlig lønnsomhet til å gi en familie en inntekt til å leve av. Skulle nedlegging bli konsekvensene av negative svar på konsesjonssøknadene, vil dette bli en mye mer dramatisk endring i natur- og kulturlandskapet ved Nord-Røssvatnet enn det inngrepene med disse tre elvekraftverkene representerer - og det vil også være et klart distriktspolitisk tilbakeslag.

Hemnes kommune har også oppfattet det slik at bygging av småkraftverk er et satsingsområde også i styrkingen av den nasjonale energiforsyningen på en miljøvennlig måte. Men selv små utbygginger vil imidlertid bety noen naturinngrep om enn av et begrenset omfang.

Dersom reduksjon av inngrepsfrie områder ikke skal forekomme, vil det bety kroken på døra for det aller fleste av småkraftprosjektene. Her må det sentralt komme tydeligere signaler dersom småkraftverk skal prioriteres - signaler som bl.a. fylkesmannen har å forholde seg til.

Viser også til signaler fra regjeringen om kompensasjon for vern av Vefsna, disse kan da sies å være en del av en slik kompensasjon."

Fylkesmannen i Nordland i brev av 08.09.2007:

"Bessedøra kraftverk har planlagt inntak på kote 479 og kraftverk på kote 384. Vannet føres i nedgravd rørgate på vestsiden av elva. Det skal også bygges vei i denne traseen. Installert effekt vil være 4,0 MW, og årlig anslått produksjon er ca 13,8 GWh.

Fylkesmannens uttalelse

Biologisk mangfold

Fylkesmannen mener de biologiske rapportene som er lagt ved er for dårlige til å kunne konkludere i disse sakene. Naturbasen og Hemnes kommunes data i NATUR 2000 og Rovbasen er brukt som bakgrunnsmateriale. Vi vil peke på at selv om en naturtypekartlegging er foretatt, vil denne svært sjelden være tilstrekkelig i konkrete kraftutbyggingsprosjekter, og

det er derfor behov for grundigere undersøkelser i felt. I disse tilfellene er undersøkelsene (befaringene) gjort i september, noe som gjør det lite sannsynlig at verdifulle naturtyper og rødlistearter er fanget opp.

Berggrunnen i området består av glimmerskifer og -gneis, med årer kalkspat- og dolomittmarmor. Dette gjør det sannsynlig å finne rikere områder langs elva. Fylkesmannen ber derfor om nye og skikkelige undersøkelser før vi kan ta stilling til dette temaet.

Inngrepsfrie områder

Inngrepsfrie områder (INON) er områder som ligger mer enn 1 km i luftlinje fra tyngre tekniske inngrep. Det er tre soner; villmarksprega områder (> 5 km fra tyngre tekniske inngrep), INON sone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) og INON sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep).

Tyngre tekniske inngrep er definert som

- Offentlige veier/jernbaner lengre enn 50 meter, unntatt tunneller
- Skogsbilveier lengre enn 50 meter
- Traktor-, landbruks-, anleggs- og seterveier og andre private veier lengre enn 50 meter
- Gamle ferdsselsveier rustet opp for bruk av traktor og/eller andre terrenggående kjøretøyer
- Kraftlinjer med spenning på 22 kV eller mer
- Magasiner (vannkontur ved høyeste regulerte vannstand), regulerte elver eller bekker
 - Gjelder regulerte elver og bekker der vannføringen enten er senket eller økt
 - Gjelder i hovedsak magasiner der periodiske reguleringer innebærer vannstandsøkninger og eller -senking på en meter eller mer
 - Vannstrengen helt ned til sjø blir betegnet som inngrep
- Kraftstasjoner, rørgater i dagen, kanaler, forbygninger og flomverk

Den teknologiske utviklingen og det stadige økende presset på naturressursene har ført til en gradvis reduksjon av inngrepsfrie naturområder i Norge. Dette gjelder spesielt i de siste 40-50 årene.

Det er nasjonal politikk at en ved planlegging skal ta hensyn slik at urørte naturområder i størst mulig grad bevares for framtida. Storting og Regjering har i denne forbindelsen nevnt hensyn til blant annet naturarv, friluftsliv, reiseliv og biologisk mangfold. Målet om å bevare gjenværende inngrepsfri natur er uttrykt i flere stortingsmeldinger de senere årene. Vi nevner St.meld. nr. 17 (1998-99) "Verdiskaping og miljø - muligheter i skogsektoren", St.meld. nr. 39 (2000-2001) "Friluftsliv", St.meld. nr. 42 (2000-2001) "Biologisk mangfold" og St.meld. nr. 25 (2002-2003) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand". I St.prp. nr 1 (2004-2005) fra Miljøverndepartementet, er INON ført opp som eget arbeidsmål nr. 2.2. "Sikre at gjenverande naturområde med urørt preg blir tekne vare på."

De tre prosjektene som behandles her vil alle føre til reduksjon av inngrepsfrie områder, jf tabellen og kart under. Vi mener reduksjonen er så stor for alle disse kraftverkene, spesielt Spjeltfjell og Steikvasselv kraftverk, at vi mener disse utbyggingene er i strid med nasjonale føringer.

	<i>Villmarksprega</i>	<i>Inonsone 1</i>	<i>Inonsone 2</i>
<i>Spjeltfjell KV</i>	<i>6,7 km²</i>	<i>4,7 km²</i>	<i>2,5 km²</i>
<i>Steikvasselv KV</i>	<i>6,4 km²</i>	<i>4,6 km²</i>	<i>2,2 km²</i>
<i>Bessedøra KV</i>	<i>2,1 km²</i>	<i>1,8 km²</i>	<i>0,9 km²</i>
<i>Totalt</i>	<i>12,6 km²</i>	<i>9,8 km²</i>	<i>5,6 km²</i>

Friluftsliv

Både Spjeltfjelldalen, Steikvassdalen og Bessedørdalen er registrert som viktige friluftsområder. Bygging av veier, inntakspunkter og tørrlagte elver vil etter Fylkesmannens vurdering redusere områdets verdi for friluftsliv.

Konklusjon

Fylkesmannen går i mot disse tre utbyggingene på bakgrunn av de store reduksjonene av inngrepsfrie områder.

Om NVE velger å overse dette, vil Fylkesmannen ha nye og bedre undersøkelser av biologisk mangfold for å kunne gi en uttalelse angående dette punktet.

Nordland fylkeskommune fattet følgende vedtak den 03.10.2006

”

- 1. Fylkesrådet anbefaler ikke at det gis konsesjon for utbygging av Bessedøra kraftverk.*
- 2. Fylkesrådet ber NVE om å påse at søknader om konsesjon inneholder tilstrekkelig informasjon og at den presenteres tydelig, slik at høringsparter har et godt grunnlag for å gi uttalelse.*

[...]

Dagens situasjon

Fv 324 og 22 kV forsyningslinje krysser nedre del av vassdraget, langsmed Røssvatnet. Røssvatnet er fra tidligere regulert med opptil 36 m. Området ligger sør for Okstindbreen som er mye bruk i forbindelse med friluftaktiviteter. Det foregår beite og hogst.

Fra saksutredningen referer vi videre:

Problemstilling

Søknaden oppleves noe mangelfull når det gjelder informasjon om området og konsekvenser av tiltaket. Det henstilles til NVE å følge opp søknadene slik at de inneholder tilstrekkelig

informasjon og at den presenteres tydelig. Kartleggingene må også kvalitetssikres slik at det er utført på en tilfredsstillende måte.

Utføring av produsert kraft er ikke avklart. Det er derfor et usikkerhetsmoment i forhold til kostnadsoverslaget for tiltaket. Et krav om minstevannføring vil også bidra til mindre lønnsomhet.

Området er et nasjonalt viktig friluftsområde. Okstindane er et fjellparti med storslagne, spisse tinder, der Oksskoltan er Nord-Norges høyeste tind på 1916 m.o.h.. Det er en rekke merkede stier i og rundt fjellpartiet. Okstindbreen på 46 km² er landets 8. største bre. Slike områder bør ivaretas og heller utnytte potensialet det har i turistsammenheng.

Fylkesmannen i Nordland går i mot utbyggingen. Dette er hovedsakelig på grunn av at den vil medføre stor reduksjon av inngrepsfrie områder og er således i strid med nasjonale føringer. Reduksjonen er:

Villmarksprege (> 5 km fra tyngre tekniske inngrep) med 2,1 km²

INON-sone 1 (3-5 km fra tyngre tekniske inngrep) med 1,8 km²

INON-sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep) med 0,9 km²

Fylkesmannen mener også at rapportene for biologisk mangfold er for dårlige å konkludere ut i fra. Det vil derfor være nødvendig å foreta skikkelige undersøkelser før det kan tas stilling til dette temaet. Utbyggingen vil også redusere områdetets verdi for friluftsliv.

Reindriftsforvaltningen i Nordland uttaler at tiltaket berører sommerbeite og vil eventuelt berøre flyttlei. Økt tilgjengelighet og ferdsel vil være negativt. De mener derfor at en eventuell anleggsvei må stenges med bom.

Hemnes kommune har ferdigbehandlet saken i Teknisk og miljøutvalget den 30.08.06. De stiller seg positive til bygging av kraftverk med forslag til vilkår. Vilkårene går i hovedsak ut på: nedgraving av rørgate, bevaring av vegetasjon, sikkerhet ved inntaksdam, minstevannføring i barmarkssesongen, estetikk og god byggeskikk. I saksutredningen oppgis det at området er definert som et svært viktig friluftsområde i kommunen, jf kommuneplan.

Konsekvenser

Utbyggingen vil medføre reduksjon av inngrepsfrie områder. Det er nasjonale føringer for å ivareta disse områdene. Området er et viktig friluftsområde og brukes i reindriftsnæringa. Det er ellers ikke registrert konflikter i forhold til andre interesser.

Oppsummering

Utbyggingen omhandler inntaksdam, rør, kraftstasjon, vei og kraftlinje. Kraftverket er beregnet til å gi en produksjon på 13,8 GWh til en utbyggingspris på 2,14 kr/kWh. Det er ikke avklart hvordan kraften skal fraktes ut. Området er et nasjonalt viktig område for utøvelsen av friluftsliv, der Okstindan er et viktig utfartsmål. Hemnes kommune er positive til utbygging med forslag til vilkår for konsesjonen. Fylkesmannen er i mot utbygging, hovedsakelig på grunn av at store areal med inngrepsfrie områder blir redusert."

Reindriftsforvaltningen Nordland uttaler i brev av 18.09.2007

"Bessedøra kraftverk berører Røssåga/Toven reinbeitedistrikt nærmere bestemt driftsgruppa som driver i den østligste delen av distriktet. NVE har sendt saken på høring til feil reinbeitedistrikt men Reindriftsforvaltningen har oversendt dokumentene til Røssåga/Toven reinbeitedistrikt. Vi har ikke mottatt noen merknader fra distriktet.

Prosjektet vil berøre den østligste delen av Røssåga/Toven reinbeitedistrikt i grenseområdet mot Ildgruben reinbeitedistrikt. Det er først og fremst sommerbeiteområde. Den viktigste interessen for reindrift er den nødvendige flyttingen som skjer når reinen er i området på beite eller har kommet over distriktsgrensen. Ut fra kartmaterialet i søknaden ser vi at den planlagte inntaksdammen vil komme i et område der reindriften har flyttlei. Det er vanskelig å si nøyaktig om dammen og den påvirkede elvestrekningen ovenfor kommer i direkte konflikt med flyttleia. Plasseringen av inntaksdammen må derfor skje i samråd med reindriften.

Vi minner her om reindriftsloven § 10.4 annet ledd der det framgår at reindriftens flyttleier ikke må stenges.

En avklaring med de berørte reineierne om detaljplassering av inntaksdammen må derfor skje før prosjektet kan godkjennes.

Det er en fordel for reindriften at rørgata graves med, og vi forutsetter at dette blir gjort slik som det framgår av søknaden. Det vil likevel bli skadevirkninger for reindriften fordi det skal anlegges en anleggsvei på 1 kilometer til inntaksdammen. Ved dammen skal det også være en snu/parkeringsplass.

I søknaden framgår det at anleggsveien skal kunne brukes for allmenne interesser i ettertid. For reindriften er dette negativt. Vi har erfaringer med at anleggsveier fører til større utfart fra friluftinteresserte som ønsker å bruke lett tilgjengelige områder til ulike aktiviteter. Reindriftsforvaltningen mener derfor at anleggsveien skal stenges med bom, og at bare de som driver næringsvirksomhet i området (kraftverkseier reindriften, m.m.) har nøkkel til bommen. Dette vil være det beste avbøtende tiltak når det gjelder skadevirkningene for reindriften.

Vi har ingen merknader til plassering av kraftstasjon og adkomstvei dit. For øvrig blir det forhold mellom utbygger og det berørte reinbeitedistriktet når det gjelder en eventuell erstatning som følge av utbyggingen.

Reindriftsforvaltningen Nordland uttaler videre i brev av 15.11.2007:***"Helhetlig vurdering av småkraftverk***

Reindriftsforvaltningen Nordland har mottatt søknader på en rekke småkraftverk de siste månedene. En del av disse prosjektene berører Ildgruben reinbeitedistrikt og vi har tidligere gitt uttalelse til disse.

Ildgruben reinbeitedistrikt var på befaring av flere småkraftverkplaner i uke 41, sammen med bl.a. representanter fra NVE. I etterkant av disse befaringene har Reindriftsforvaltningen mottatt både muntlig og skriftlig henvendelse fra reinbeitedistriktet. I følge Ildgruben reinbeitedistrikt viste befaringene at de planlagte småkraftprosjektene var mer omfattende og inngripende i reindriftens beite- og driftsmønster enn distriktet var klar over da de uttalte seg til planene en for en. Det kan oppfattes slik at det ikke fantes et godt nok grunnlag for å forstå

omfanget og konsekvensene for reindriften ut fra det skriftlige materialet som lå ved søknadene.

Ildgruben reinbeitedistrikt har skrevet et eget brev til oss om dette, jf. vedlagt kopi av brev datert 24. oktober 2006. Hovedinnholdet i brevet er at Ildgruben først etter befaringene har fått oversikt over konsekvensene av småkraftplanene som berører dem. Ildgruben reinbeitedistrikt vil på det sterkeste anmode NVE om ikke å gi konsesjon for bygging av Messingåga, Ågskaret; Spjeltfjell, Bessedør og Steikvasselv kraftverk. Samtidig kan de godta Skamdalen og Grønnfjell kraftverk.

Distriktet har en del merknader til prosjekter som har vært ute på høring tidligere. Bl.a. er de opptatt av at det ikke bygges nye veier inn i områdene dersom det blir gitt tillatelse til utbygging. Andre forhold som påpekes, er forstyrrelser i forbindelse med anleggs- og vedlikeholdsarbeid og ved at andre bruker anleggsveiene, nye kraftlinjer og stenging av trekk- og flyttleier. Det vises for øvrig til vedlagt kopi av brev fra Ildgruben reinbeitedistrikt.

Reindriftsforvaltningen vil gjøre oppmerksom på at det i forbindelse med befaringene er klarlagt at noen prosjekter berører reindriftens trekk- og flyttleier (som har et eget vern i reindriftslovens § 10.4, annet ledd).

Dette gjelder Agskaret kraftverk der inntaksdammen ser ut til å kunne demme ned en naturlig trekkvei for rein. Det samme gjelder ved inntakene i Bessedør, Spjeltfjell og Steikvasselv kraftverk. Dette har vi også påpekt tidligere for en del av prosjektene. Reindriftsforvaltningen mener at det må avklares om det finnes alternative løsninger dersom disse prosjektene skal kunne godkjennes. Dersom prosjektene opprettholder løsninger som stenger reindriftens trekk- og flyttleier, mener Reindriftsforvaltningen at disse ikke bør få tillatelse til utbygging. Vi viser for øvrig til reindriftslovens bestemmelser og de prosedyrer som kreves når det gjelder tiltak som stenger reindriftens trekk- og flyttleier.

Kraftutbyggingssøknadene i bl.a. Ildgruben reinbeitedistrikt viser at det er et klart behov for en bedre samordning av behandlingene av småkraftsøknader. Dette har vi påpekt i flere av våre tidligere uttalelser til NVE. Det gjelder også i andre reinbeitedistrikt i Nordland.

Flere av søknadene vi får på høring er dessuten preget av at det ikke er samlet inn opplysninger om reindriftens bruk av arealene, selv om noe av dette finnes ganske lett tilgjengelig på Reindriftsforvaltningens hjemmesider. Derfor foreligger det ofte et for dårlig vurderingsgrunnlag på reindrift.

Reindriftsforvaltningen sentralt har i brev av 31.09.06 til NVE tatt opp forholdet mellom kraftutbygging, reindriftsfaglige vurderinger og behovet for retningslinjer. Forholdene i Nordland viser at det snarest bør gjøres noe på dette området. Situasjonen må være lite tilfredsstillende både for reindriften, tiltakshaverne og NVE."

Ildgruben reinbeitedistrikt uttaler følgende i brev av 24.10.2006 til reindriftsforvaltningen:

"Merknader til bygging av kraftverk i Rana og Hemnes kommuner.

Ildgruben reinbeitedistrikt ønsker å bruke muligheten til å komme med en del merknader til de planlagte kraftverk sakene i Rana og Hemnes kommuner, nå i etterkant av de befaringer som er gjort.

Ildgruben reinbeitedistrikt er ett av de reinbeiteområder i Norge som har mest inngrep av både hyttebygging, vassdragsutbygging, vei utbygging, og jakt og friluftsliv. Vassdragsutbyggingen på 60 - tallet er en stor medvirkende årsak til at før uberørte områder ble tilgjengelig for hyttebygging og jakt og friluftsliv, gjennom et nettverk av anleggsveier i forbindelse med vassdragsutbyggingen. Distriktet vil på det sterkeste be NVE om ikke gi konsesjon til bygging av Messingåga, Ågskaret, Spjeltfjell, Bessedør og Steikvasselv kraftverk.

[...]

Bessedør

Berør ikke Ildgruben reinbeitedistrikt direkte. Planlagt dam ved inntaket vil stenge for naturlig trekkvei for rein.

[...]

Noen flere momenter som distriktet går imot:

- *Veier til kraftstasjon og inntaksdam.*
- *Beiteforstyrrelser i område under anleggperioden.*
- *Stenging av trekk og flytveier.*
- *Forstyrrelser i område under vedlikehold og tilsyn av kraftverk.*
- *Forstyrrelser ved at andre bruker veier til anleggene.*
- *Nye kraftlinjer.*

Distriktet har også erfaring som viser at kraftutbygging medfører at utbygging av større kraftlinjer både på de lokal - regionale kraftlinjenettet. Det vil vel være utenkelig å tro at grunneierne til det enkelte kraftverk skal utnytte kraften lokalt, man vil vel tro at det også vil bli aktuelt med større kraftlinjenett ut i fra disse anlegg. Når det gjelder Grønnfjell og Skamdalen kraftverk har ikke distriktet noen merknader.

Sametinget uttaler i brev av 04.07.2007:

"Sametinget foretok befarings for kulturminner i aktuelle områder som berøres av tiltaket den 20.6.07.

Det ble under befaringsen ikke påvist automatisk fredete samiske kulturminner.

Etter befarings samt vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at det kommer i konflikt med automatisk - fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget. Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustuffer, gammetuffer, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske,

reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.”

[...]

Statens vegvesen brev av 27.07.2006:

”Vi har ingen merknader til at det søkes om tillatelse for bygging av Bessedøra kraftverk. Det er i konsesjonssøknaden skrevet at det vil gå veg fra rv. 324 og ned til kraftstasjon. Adkomst fra offentlig veg vil være fra fv. 324, og ikke rv. 324. Vi gjør oppmerksom på at tiltakshaver må søke Statens-vegvesen om avkjørselstillatelse fra fv. 324, både for veg til dam/ inntak og veg til kraftstasjon.”

Frode Solbakken brev av 15.09.2006

- *”Tidligere utbygginger i Hemnes kommune*

I Hemnes kommune er en langt større andel av vassdragene tatt i bruk til kraftproduksjon enn landsgjennomsnittet. Er ikke mange nok av vassdragene i kommunen utbygget?

- *Hensynet til villmark/inngrepsfrie områder*

De foreslåtte utbyggingene vil redusere de inngrepsfrie områdene i vår kommune ytterligere. Dette er bekymringsfullt.

- *Hensynet til samiske interesser og reindrifta*

De foreslåtte utbyggingene vil kunne berøre samiske kulturminner. Det må pålegges konsesjonssøkerne å få foretatt undersøkelser i de områdene som vil bli berørt. Reindriftsinteressene må bli hørt, både svenske og norske samer med interesser i området må tas med på råd.

- *Allmennhetens interesser/friluftsliv*

De foreslåtte utbyggingene vil gjøre at inngangene til tre vakre daler blir skjemet av kraftanlegg. Dette er negativt. Et av inngrepene (Spjeltjohke) vil være parallelt med Nordlandsruta og i randsonen til verneområder på norsk og svensk side.

Ber om at disse innvendingene blir ivaretatt i den videre prosessen, og at avbøtende tiltak blir utredet og inkludert i eventuelle konsesjonsvilkår.”

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 23.04.07 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

1 - Hemnes kommune

Vi noterer at Hemnes kommune i høringsuttalelsen, kun har konsentrert seg om reguleringsplanen og status for influensområdet. Det kan her kommenteres at når det gis

konsesjon til bygging av kraftverk vil dette bli bygget i hht konsesjonens retningslinjer og ikke i hht PBL. Mht reguleringsplaner har MD gjort en vurdering av dette (ref Planjus #1, 2002), hvor det konkluderes med at arealbehovet allerede er vurdert og det er derfor en særskilt grunn til å gi dispensasjon fra reguleringsplanene.

Det bemerkes dog at rådmannens innstilling på utbygging ble enstemmig vedtatt.

Ordføreren har etter uttalelsen høylydt i pressen kritisert kommunen for ikke å ha gitt en langt mer positiv høringsuttalelse i sakens anledning. Av den grunn har utbygger fått en tilleggsuttalelse som til gangs understreker kommunen positive holdning til utbyggingen. Utbygger har ingen innvendinger til kommunens forslag til avbøtende tiltak, bortsett fra å slippe minstevannføring om vinteren da dette har liten eller ingen estetisk effekt og liten biologisk virkning.

2 – Hemnes kommune ved ordføreren

Ordføreren berører her et meget viktig element ved småkraftutbyggingene som nok er kraftig undervurdert. Om en ser på utviklingen på bygdene i Norge gjennom de siste 20-30 årene så er det en stor omlegging som har foregått hvor økonomien i primærnæringene har gått gradvis tilbake og det kreve. For å kunne opprettholde dagens nivå må det stadige effektiviseringer til i form av blant annet mekanisering. Det blir derfor færre og færre tradisjonelle arbeidsplasser ute på bygda og folketallet må da nødvendigvis gå ned dersom ikke nye initiativ iverksettes.

Ordføreren påpeker også at den teoretisk beregnede begrensningen av INON områdene har liten betydning i fht de alternative konsekvenser med en total fraflytning fra disse gårdene.

3 - Nordland Fylkeskommune (NFK)

Det noteres at NFK ikke går imot at det gis konsesjon, men de anbefaler at det ikke gis konsesjon, og det virker som om de begrunner dette med at de har et for dårlig grunnlag til å vurdere spørsmålet. Til dette kommenterer utbygger at konsesjonssøknaden er i henhold til NVEs krav og ble også godkjent av NVE før den ble sendt på høring med de nødvendige informasjoner. Selve utbyggingen av Bessedøra er et begrenset inngrep, og det er derfor ikke behov for større utredninger enn det som er gjort og som beskrevet i NVEs veileder.

Fylkeskommunen hevder området et viktig utfartsområde, men i følge oppsitterne er det svært få personer som benytter dette området. Dersom prosjektet blir stoppet eller begrenset av den grunn så blir det dyre fotturer.

Fylkesråden poengterer at det er en del inngrep i området fra tidligere med en meget stor regulering av Røssvatn,

Fylkesvei, kraftlinje m.m. men sier at det er viktig å ta vare på området opp mot Okstind. Utbygger hevder at utbyggingen vil knapt bli synlig fra den umerkede turveien som går på østsiden av Bessedøra.

Det hevdes videre at konsesjonssøknaden er overfladisk. Utbyggingen av Bessedøra er et begrenset inngrep, og det er derfor ikke behov for større utredninger. Utbygger ser derfor dette som påstander i mangel av saklige argumenter.

4 - Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Nordland kommenterte kraftutbyggingsplanene for Bessedøra i forbindelse med Samlet Plan vurdering i brev av 21. mar. 2003 som er vedlagt. Utbygger bemerker her at FM den gang tilrådte planene om utbygging. Den gang vurderte FM utbyggingen til å være "små/middels negative". Det er derfor forunderlig at dette har forandret seg så mye på disse 3 årene. I nevnte uttalelse ble reduksjon av INON områdene nevnt, men dette ble ikke uttrykt som noe problem. Mht naturvern ble konsekvensene vurdert som middels negative. Konsekvensene for fisk var "ingen/små negative". FM konkluderte med at området fra før var påvirket av inngrep, og FM anbefalte Bessedøra kraftverk, og at det ble unntatt fra Samlet Plan.

Mht undersøkelserne av biologisk mangfold, så er dette utført i hht NVEs veileder, samt at den er godkjent av NVE før konsesjonssøknaden ble sendt ut på høring. Utbygger mener derfor FM mangler saklig grunnlag for denne påstanden.

FM er bekymret for at INON arealet blir redusert. Utbygger mener generelt at dette er et element motstanderne av småkraftutbygginger bevisst benytter når det er mangel på andre motargumenter. Realiteten med INON områder i fbm småkraftverk er et spørsmål om definisjoner. En sæter med fjøs og store inngjerdede jorder er ikke å betrakte som et stort inngrep, mens en demning for et småkraftverk er det. Utbygger ser derfor dette som et misbruk av INON begrepet siden det blir hele 5 km som minsteavstand til en "tyngre" installasjon eller et inngrep, samt at de fleste berøringer i naturen uavhengig av størrelse betegnes som "et tyngre inngrep".

FM går imot en utbygging pga de store reduksjonene av INON områder. Det kan da bemerkes at prosjektet reduserer INON områdene med hhv Villmarkspreg 2,1 km², INON sone 1 med 1,8 km² og INON sone 2 med 0,9 km² ref FMs brev. Utbygger vil hevde at denne utbyggingen ligger slik til i terrenget at den vil bli lite synlig da hele rørgata vil bli gravd ned og demningen ligger nede i et gjel. Det er kun veien som i realiteten vil bli synlig, og den kan eventuelt kultiveres slik at den går i ett med terrenget.

Det totale området med forskjellige typer vernesoner i Norge dekker nå ca 146 000 km² eller rundt 50 % av hele Norges fastlandsareal. I følge en artikkel og informasjon fra Bjørn Lauritsen, leder i Småkraftforeninga, berører inngrepsfrie soner gruppe 2 hele 70 % av Norges areal og da ca 265 000 km². Dersom dette arealet ikke kan berøres vil det innebære en alvorlig hemske for all videre utvikling og livsgrunnlaget for distriktene i Norge. I perioden 1998 til 2003 ble reduksjonen av INON området bare 640 km² (eller 0,4 %).

I tilfelle Bessedøra vil det for fremtiden være minimale inngrep og det vil kun være demningen og veien som vil vises. Det er vanskelig å tallfeste hva dette evt betyr i kr men utbygger påstår at turistverdien i kroner ikke vil bli redusert ved en utbygging. Det er kanskje motsatt da terrenget opp mot Oksbretinden vil bli mer tilgjengelig for eksempel turister. Samiske interesser er heller opptatt av at områdene ikke skal bli tilgjengelige.

Det refereres også til diverse Stortingsmeldinger, hvor det er ønske om å ta vare på naturen. På den annen side har et samlet Storting meget klart gitt uttrykk for at det skal satses på utbygging av småkraftverk og fornybar energi. Utbygger med flere mener det er bedre med å utvikle fornybar energi i slike vassdrag fremfor å generere tilsvarende energi vha for eksempel brenning av fossilt drivstoff. Den nylig avsluttede klimakonferansen i Nairobi konkluderte med at utslipp av klimagasser er den viktigste årsaken til klimaendringene og Norge har nylig satt som mål å redusere utslippene av CO₂ med 30 % i løpet av 12 år. En

utbygging av Bessedøra kraftverk vil erstatte utslipp av klimagasser med rundt 12 000 tonn hvert år, og overgår her i en "helhetlig vurdering" mange ganger det følelsesmessige og visuelle tapet ved synet av små betongterskler i naturen.

Presset mot naturen øker nok den, men utbygger mener det er bedre med å utvikle fornybar energi i slike vassdrag fremfor å generere tilsvarende energi vha for eksempel brenning av fossilt drivstoff.

5 - Statens Vegvesen

Det noteres at SV ikke har kommenterer til utbyggingen.

6 – Reindriftsforvaltningen i Nordland (RFN1) (9/11-2006) Helhetlig vurdering av Småkraftverk.

Det er interessant å konstatere at RVN skriver at "Ett enkelt kraftverk utgjør ikke alltid de store konsekvensene, men det er summen de må forholde seg til". RFN er opptatt av at det ikke blir bygget flere veier innover i terrenget da de mener det vil kunne forstyrre reindriftsnæringa. Vi noterer dette, men for å kunne bygge og drifte kraftverket på en tilfredsstillende måte vil det være nødvendig å ha en kort vei opp til inntaket. Vi foreslår derfor å sette opp en låsbar bom ved innkjøringen som normalt skal være låst. Det er mulig å fjerne veien etter utbyggingen, men dette er ikke ønskelig for utbygger da det fra tid til annen kan være behov for å gjøre arbeider på inntaket og de økonomiske konsekvensene for drift og vedlikehold ved en fjerning av veien er betydelige.

Reindriftsnæringen hevder at de har et va akkurat der demningen er tenkt plassert. Utbygger ser at det ikke vil være mulig å flytte demningen da den står akkurat på kanten til de store fossefallene og lenger ned vil det ikke være verken naturlig eller hensiktsmessig å plassere en demning.

Om en ser kritisk på uttalelsen så faller den ikke særlig troverdig da området er spekket med kule- eller rullestein og klovdyr er ikke spesielt glade for å vandre i slik topografi da det kan være lett å bli skadet. Ved å besiktige elven videre oppover så er det langt bedre vadesteder oppover, så utbygger fester ikke lit til denne påstanden.

Under befaringen som ble avholdt ble det også uttrykt fra Reindriftseiernes representant at de sender innsigelser av prinsipp og det bærer også innsigelsen preg av.

6b – Reindriftsforvaltningen i Nordland (RFN1) (18/09-2006) Bessedøra.

Det noteres at reindriftsnæringa er positiv til at rørgata graves ned. Utbygger har ingen innvendinger til å stenge veien med bom dersom det er ønskelig.

7 - Sametinget

Sametinget skal ha en egen befaring og de har derfor ikke uttalt seg ennå.

8 – Ildgruben reinbeitedistrikt

De har ingen beiteretter og er ikke berørt av denne utbyggingen og det går det også fram av høringsuttalelsen.

9 – Frode Solbakken

Flere av kommentarene er vel behørig kommentert ovenfor.

Når det gjelder hensynet til konsesjonsvilkår så har vel utbygger allerede tatt de hensyn som en kan forvente ved å grave ned rørgatene, samt å pynte til igjen traseene. Demningene med inntaksmagasiner vil også bli relativt små og med en beliggenhet nede i denne trange dalen så vil den ikke bli synlig bortsett fra på nært hold.

Sluttkommentar

Utbygger ønsker å poengtere at ca 50 % av totalt areal i Norge er underlagt en eller annen form for vern som er opprettet av forskjellige årsaker. Dette representerer et stort areal. INON er videre i utgangspunktet kun en indikator mht miljøhensyn. Grunneier har også ønsket om å ivareta naturbildet. Rørene vil bli gravd ned og vil derfor ikke være synlige. Når det gjelder anleggsveien for å bygge rørgata og demningen så vil virkningene av denne reduseres på flere måter. Veien vil kultiveres med tilplanting slik det blir en gressvei og den vil da gå i ett med naturen. Det er også planer om å lage et pent og naturlig inntak. Det finnes flere eksempler på fine inntak som gir et naturlig pent bilde. Inntaket kan eksempelvis kles i tømmer eller naturstein.”

Utbygger slutter seg til Ordføreren i Hemnes. Konsekvensene med å ikke bygge ut er langt større enn å bygge ut.

Etter høringsrunden og NVEs befaring har søker hatt møte med reinbeitedistriktet. Referat fra møte mellom utbygger og reinbeitedistriktet 16.12.08

”Sted: Mo I Rana

Tid: kl. 1100 16.desember 2008.

Tilstede: Johnny Aas (utbygger Bessedørelva), Roar Rabliås (utbygger Spjeltfjellelva), Håkon Økland (utbygger Stekvasselve), Tore Rafdal og Christian Tovås (Miljøkraft Nordland - utbygger Stekvasselve), Kjell Idar Juvik (ordfører Hemnes kommune), Stig Liffell, (leder Ildgruben reinbeitedistrikt), Tom Liffell, (Ildgruben reinbeitedistrikt), Ole Martin Renberg (Røssåga/Toven reinbeitedistrikt) og Svein Bjørk (Reindriftsforvaltningen Nordland). Representanter fra Umbyn Sameby var ikke tilstede.

Håkon Økland, representant for utbyggerne, presenterte de nye planene for Spjeltfjellelva og Stekvasselve kraftverk. Planene for Bessedør kraftverk ble opprettholdt, da det ikke finnes noe kurant alternativ. Etter dette fortalte Tom Liffell om områdets betydning for både svensk og norsk reindrift, og hvilke krav de hadde i forbindelse med en eventuell utbygging. Han poengterte at man også var avhengig av at svensk reindrift godtok de nye planene før man startet eventuell utbygging.

Dette ble skissert i forbindelse med hver enkelt utbygging:

[...]

Bessedørelva:

Her har ikke utbyggerne planlagt noen forandringer. Reindrifta mente at inntaket og demningen i liten grad ville komme i konflikt med trekk og flyttvei. Tørrlegging av elva

nedenfor inntaket vil redusere dens effekt som naturlig stengsel for rein. Reindrifta ønsker en dialog med utbyggerne om å sette opp sperregjerder hvis det skulle vise seg og bli behov for det mellom elveravinen og fylkesveien/ Røsvatnet.

Utover dette hadde de tre kraftverkene noen felles momenter som ble diskutert.

Vei:

Ved bygging av inntak og demning blir det laget en anleggsvei for alle tre kraftverkene. Fra reindrifta og reindriftsforvaltningens side ble det lagt stor vekt på at disse veiene måtte fjernes etter bygging. En indirekte konsekvens av anleggsveier er ofte at de fungerer som innfallsporter i fjellet for friluftsfolk. Spesielt hadde Ildgruben reinbeitedistrikt dårlige erfaringer med dette fra tidligere kraftverksutbygginger. De ønsket at veiene ble permanent fjernet. Men det var også en mulighet og fysisk å blokkere veien med stein. Bomvei ble ikke ansett som en tilfredsstillende løsning. Utbyggerne hadde ingen motforestillinger mot dette. En traktor-/ ATV-trase for å kunne frakte opp utstyr til nødvendig vedlikehold etter bygging ble ansett som tilstrekkelig.

Anleggsperiode:

Anleggsperioden for damanlegget og rørgata vil bli når vannføringen er på det laveste etter bresmeltingen på høsten og før snømengden blir for stor. For å minimere forstyrrelsene for rein og eventuelt andre elementer vil utbygging skje samtidig for alle tre.

Håkon Økland orienterte om at det med bakgrunn i møtet ville bli en ny høringsrunde for planendringene vedrørende Spjeltfjellelva og Stekvasselva kraftverk. Han understreket at det var viktig at Reindriftsforvaltningen også kommenterte sitt syn på Bessedøra kraftverk i de nye høringsuttalelsene.

Utbyggerne ønsket en videre dialog med reindriften ved en eventuell utbygging og i etterkant for å avklare problemer som kunne oppstå underveis på en god måte. Stig Lifjell ble plukket ut som kontaktperson for reinbeitedistriktene.

I tillegg til de som var til stede vil svensk reindrift v/Umbyn Sameby motta dette referatet samt de nye planene."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Bessedøra Kraft AS er stiftet av grunneiere og fallrettighetshavere i Bessedørelva.

Om søknaden

Bessedøra Kraft AS søker om tillatelse etter:

- Vannressursloven § 8 til å bygge Bessedøra kraftverk i samsvar med fremlagte planer.
- Energiloven om bygging og drift av Bessedøra kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden
- Forurensningsloven til å gjennomføre tiltaket.

Beskrivelse av området

Vassdraget ligger i Hemnes kommune i Nordland. Elva har sitt utløp i nordenden av Røssvatnet som er Norges nest største innsjø. I følge søknaden har Bessedøra et nedbørfelt på 33,5 km² og består av et høyfjellsområde med relativt alpine fjelltopper med dype daler, store myrområder og en betydelig breandel. Influensorådet er dominert av myr og småvokst bjørk.

Rett nedenfor det planlagte inntaket er det en foss som munner ut i en kulp. Videre går Bessedøra i jevne stryk nede i en liten V-dal og på noen få strekninger danner elva små gjel. Substratet i elva er grovt og flere steder har elva erodert inn i berggrunnen. Den omsøkte delen av Bessedøra synes ikke godt fra omliggende landskap. Nede ved Røssvatnet og den planlagte kraftstasjonen går en grusvei (Fylkesvei 324) over elva.

Eksisterende inngrep i vassdraget

I 1958 var etablering av magasinet Røssvatnet ferdig. Utløpet til Bessedøra er preget av erosjon som følge av tappingen av vatnet. Fylkesvei 324 går over elva like ved Røssvatnet og langs veien går en lokal 22 kV forsyningslinje. Det er ellers ingen eksisterende inngrep i selve vassdraget.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt på kote 479. Det vil bli bygd en demning med en total høyde på 5 meter og bredde på 15 meter i et gjel.

Rørgate

Rørgata vil få en lengde på drøyt 1000 meter og en diameter på 1,4 meter. Rørgata er planlagt på vestsiden av elva og graves ned.

Kraftstasjon

Stasjonsbygningen vil bli plassert i dagen på vestsiden av elva med utløp på kote 384 med en planlagt effekt på ca. 4 MW. Kraftstasjonen er planlagt med en maksimal slukeevne på 5,374 m³/s og minimum slukeevne på 0,484 m³/s. Til sammenligning er middelvannføring ved inntaket beregnet til ca. 2,7 m³/s og alminnelig lavvannføring til ca. 0,3 m³/s.

Elektriske anlegg

Kraftverket vil bli installert med en generator med ytelse på 4,68 MVA og en spenning på 6,6 kV. Transformatoren får en ytelse på 4,9 MVA og en omsetning på 6,6/22 kV. Kraftverket vil bli koplet til 22 kV nettet med en 50 meter langt luftlinje fra kraftstasjonen til eksisterende 22 kV linje. Eksisterende linje og regionalnettet må forsterkes da det per dags dato ikke er kapasitet på nettet.

Veier

Fra eksisterende skogsbilvei bygges en 50-meter lang vei fram til kraftstasjonen. Fram til inntaket vil det bli bygget en anleggsvei langs rørtaseen. I henhold til møtereferat mellom søker og reinbeitedistriktet vil veien etter anleggsarbeidet fjernes og inngå som kjøresterk del av terrenget.

Massetak og deponi

Det er ikke behov for store masseuttak eller deponier. Overskuddsmasser er tenkt brukt til rørgate, vei og parkeringsplass.

Hydrologiske virkninger

Bessedøra kraftverk vil utnytte et nedslagsfelt på 33,5 km². Middelvannføringa ved inntaket er ca. 2,7 m³/s og alminnelig lavvannføring er beregnet til ca. 0,3 m³/s. Kraftstasjonen er planlagt med en maksimal slukeevne på 5,4 m³/s noe som tilsvarer ca. 200 % av middelvannføringen. Minste slukeevne er oppgitt til 0,5 m³/s. 5 persentilverdi for sommer- og vintervannføringen er henholdsvis 0,870 m³/s og 0,247 m³/s. Det er ikke foreslått slipp av minstevannføring i følge søknaden. I følge søknaden er det tvilsomt at tiltaket er gjennomførbart dersom det blir stilt krav om minstevannføringsslipp lik alminnelig lavvannføring i sommersesongen. I følge kommentarer til høringsuttalelsene fra kommunen har søker likevel ingen innvendinger mot å slippe noe minstevannføring i sommerhalvåret.

En utbygging som omsøkt vil føre til en betydelig reduksjon av vannføringen på den berørte strekningen.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Bessedøra kraftverk til ca. 13,8 GWh/år. Samlede kostnader i beregningene fra 2006 er estimert til 29,6 mill, kr, som gir en utbyggingspris på 2,14 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til Bessedøra kraft AS sine beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

Anlegget vil legge beslag på nye arealer i forhold til dagens bruk. I følge søknaden vil inntaksarrangementet kreve et areal på 50 m² og inntaksmagasinet vil stue opp vannet noe oppstrøms demningen. Søker ønsker også å anlegge en kombinert lager-, snu- og parkeringsplass ved inntaket, noe som vil båndlegge ytterligere areal ved inntaket.

Kraftstasjonsbygget, inkludert avløpskanal og parkeringsplass, vil båndlegge et areal på minimum 400 m². Videre vil fremføring av rørgate på 1000 m og en 50 m atkomstveg til kraftstasjonen kreve nytt areal. Rørgaten planlegges gravd ned. Det vil gå en anleggsveg opp til inntaket som søker ønsker å bruke som kombinert stølsvei og servicevei etter at anleggsperioden er over.

Søker har inngått leieavtale om fallrettigheter med nødvendig grunn for bygging og drift av Bessedøra kraftverk. Avtalen er inngått med private grunneiere og Statskog.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I følge søknaden ligger aktuelle utbyggingsstrekning i et område som ikke er regulert. Teknisk og miljøutvalget i Hemnes kommune opplyser at tiltaksområdet ligger innenfor både LNF-2 og LNF-1 område i kommuneplanens arealdel.

Dersom det blir gitt tillatelse til å bygge Bessedøra kraftverk, må Bessedøra Kraft AS få avklart forholdet til arealplanen direkte med kommunen.

Samlet plan (SP)

Utbyggingen er under gjeldende grense for behandling i SP. I 2003 ble det også gitt unntak fra samlet plan for Bessedøra, og det ble konkludert med at det kunne konsesjonssøkes.

Verneplan for vassdrag

Prosjektet berører ikke vassdrag vernet i verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder

Utbyggingen kommer til å berøre 0,9 km² med INON område sone 2, 1,8 km² med INON område sone 1 og 2,1 km² INON område med villmarkspreg.

Nasjonale laksevassdrag

Utbyggingen berører ikke nasjonale laksevassdrag

Høring og distriktsbehandling

Søknaden har vært behandlet etter reglene i kap. 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner samt berørte parter for uttalelse. På oppfordring fra Rana turistforening ble Hemnes turistforening kontaktet i etterkant av høringen, og har fått anledning til å uttale seg.

NVE var på befaring i området sammen med representanter for søker, kommunen, fylkesmannen og Ildgruben reinbeitedistrikt den 12.10.06. Høringsuttalelsene har vært forelagt søker for kommentar. Nedenfor gis en kort oppsummering av høringsuttalelsene.

Hemnes kommune stiller seg positive til konsesjonssøknaden men stiller krav om at rørgata graves ned og den naturlige vegetasjonen ivaretas. Skogen rundt inntaket bør bevares slik at den skjermer for innsyn. Det stilles krav om minstevannføring i barmarkssesongen. Det skal legges vekt på sikkerhet rundt inntaksdammen. Kraftstasjonen skal tilpasses omgivelsene og bygges etter god byggeskikk.

Ordføreren ved Hemnes kommune har i eget brev gitt sin positive uttalelse til den planlagte utbyggingen. Han legger vekt på produksjonen av energi og at prosjektet vil være med på å styrke bosettingen og brukene i området. Han påpeker at de samfunnsøkonomiske og distriktpolitiske virkningene, etter kommunens vurdering, er viktigere enn motforestillingene fra fylkesmannen, Reindriftsforvaltningen og fylkeskommunen.

Fylkesmannen i Nordland går i mot utbyggingen pga reduksjon av inngrepsfrie områder.

Fylkesmannen påpeker at det er nasjonal politikk å ta hensyn til urørte naturområder og at disse i størst mulig grad bevares for framtiden

Fylkesmannen ber om nye undersøkelser før de kan ta stilling til virkningene på det biologiske mangfoldet. Dette begrunnes med type bergrunn i området, og sannsynligheten for et rikt biologisk mangfold er derfor stor. Det påpekes i høringsuttalelsen at Bessedørdalen er registrert som viktig friluftsområde.

Nordland fylkeskommune går i mot utbyggingen. Dette er hovedsakelig på grunn av at den vil medføre stor reduksjon av inngrepsfrie områder. Fylkeskommunen opplever søknaden som noe mangelfull når det gjelder informasjon om området og konsekvenser av tiltaket. Det påpekes også at området er et nasjonalt viktig område for utøvelsen av friluftsliv, der Okstindan er et viktig utfartsmål.

Reindriftsforvaltningen Nordland gjør oppmerksom på at den planlagte inntaksdammen vil komme i et område der reindriften har flyttlei. De ønsker at rørgata skal graves ned. Reindriftsforvaltningen setter krav om at anleggsvei skal stenges med bom.

Ildgruben Reinbeitedistrikt vil på det sterkeste be NVE om ikke gi konsesjon til bygging av Bessedøra kraftverk. Utbyggingen berører ikke Ildgruben reinbeitedistrikt direkte, men planlagt dam ved inntaket vil stenge for naturlig trekkvei for rein. Reinbeitedistriktet vil ikke at det bygges veier til kraftstasjon og inntaksdam. De ønsker ikke forstyrrelser i området under drift og anleggsperioden. Reinbeitedistriktet er imot tiltak som kan føre til at det bygges nye kraftlinjer i området.

Sametinget har ingen merknader til bygging av kraftverket da det ikke er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner.

Statens vegvesen har ingen merknader til bygging av kraftverket.

Frode Solbakken gjør oppmerksom på at en langt større andel av vassdragene i Hemnes kommune er tatt i bruk til kraftproduksjon enn landsgjennomsnittet.

Han påpeker at de planlagte utbyggingene vil redusere inngrepsfrie områder og at utbyggingen vil føre til at inngangene til dalen blir skjemet av kraftanlegg.

De planlagte utbyggingene vil kunne berøre samiske kulturminner. Solbakken mener derfor at det må pålegges konsesjonssøker å få foretatt undersøkelser i de områdene som vil bli berørt.

Frode Solbakken ber om at disse innvendingene blir ivaretatt i den videre prosessen, og at avbøtende tiltak blir utredet og inkludert i eventuelle konsesjonsvilkår.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor er det gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og ulempene ved tiltaket

Fordeler

- En utbygging etter de foreliggende planene vil, etter søkers beregning, gi 13,8 GWh i ny årlig produksjon.
- Tiltaket vil gi inntekter til grunneierne, Bessedøra kraft AS, kommune og staten.
- Tiltaket kan bidra til å opprettholde lokal bosetning og gi lokal verdiskapning

Ulemper

- Tiltaket innebærer fysiske inngrep i form av etablering av dam, rørgate, og veier.
- Tiltaket vil medføre sterkt redusert vannføring i Bessedøra på utbyggingsstrekningen i store deler av året.
- 2,1 km² villmarkspreget natur vil bli nedklassifisert til INON sone 1

NVEs vurdering

Det er søkt om tillatelse til å bygge Bessedøra kraftverk som skal utnytte et fall i Bessedøra i Hemnes kommune mellom kote 479 og kote 384. Tiltaket medfører etablering av inntaksdam, rørgate og kraftstasjon. I tillegg vil det i følge planene bli bygget en anleggsvei fra fylkesvei 324 og opp til

inntaket og 50 m vei til kraftstasjonen fra fylkesvegen. For ettertiden vil veien i henhold til søknaden bli kombinert stølsvei og servicevei for drift og vedlikehold av installasjonene, men søker har i ettertid åpnet for at veien kan fjernes når anleggsarbeidene er avsluttet. Ved både inntaket og kraftstasjonen vil det bli etablert kombinert lager- og parkeringsplass.

Høringspartene er delt i synet på om det skal gis konsesjon til omsøkte utbygging. Hemnes kommune er positiv til planene, mens fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune, reindriftsforvaltningen og reinbeitedistriktet er imot. Reinbeitedistriktet og søker har etter høringsrunden kommet til en løsning som er tilfredsstillende for begge parter.

Inngresfrie naturområder

Tiltaket vil i følge DNs kartbase og fylkesmannen medføre noe reduksjon i inngrepsfrie naturområder i alle kategorier. Totalt vil et areal på 0,9 km² falle bort og 2,1 km² villmarkspreget natur vil bli flyttet til lavere kategori. I følge søknadens miljørapport fremstår øvre deler av influensområdet og Store Bessedørdalen med et urørt preg, mens verdivurderingen av inngrepet på endret INON – status er satt til liten. Det går en enkel traktorvei langs Bessedøra i store deler av influensområdet som ikke er registrert i DNs kartbase for INON områder. Veien blir brukt til å ta ut ved. Bortfallet av INON vil i praksis bli redusert betraktelig, og en utbygging av Bessedøra vil påvirke INON - områder minimalt.

Fylkesmannen går imot en utbygging grunnet reduksjonen av INON – områder. Fylkesmannen påpeker at en utbygging vil være i strid med nasjonale føringer. Ordføreren i Hemnes kommune påpeker at de fleste småkraftprosjekt vil bli stoppet dersom inngrep i INON - områder ikke skal forekomme. I følge ordføreren bør det komme tydelige signaler fra sentralt hold dersom småkraftverk skal prioriteres. Tiltak i inngrepsfrie områder bør, i følge ordføreren, tillates som en kompensasjon for vern av Vefsna.

Frode Solbakken mener at ytterligere reduksjon av INON - områder i kommunen er bekymringsfullt.

Søker bemerker, i sin kommentar til høringsuttalelsene, at Fylkesmannen i 2003 tilrødde at prosjektet ble unntatt behandling i samlet plan. Den gang ble reduksjon av inngrepsfritt areal, i følge søker, ikke nevnt som et problem. Søker mener videre at INON - begrepet blir misbrukt, og reagerer på at en sæter med fjøs og inngjerdede jorder ikke betegnes som tyngre inngrep. Søker hevder at tiltak i terrenget vil bli lite synlig da rørgata skal graves ned og at inntaksdammen vil ligge nede i et gjel. I realiteten vil kun vei og demning bli synlig. I følge søker kan veien kultiveres slik at den går i ett med terrenget.

NVE mener generelt at prosjekter som innebærer betydelig inngrep i villmarkspregede områder er en indikasjon på at det kan være et verdifullt naturområde. I dette tilfellet vil 2,1 km² av slikt areal bli flyttet til lavere kategori, altså sone 1. Selv om inngrepsfrihet er en verdi i seg selv, er det i mange tilfeller nødvendig å vurdere denne verdien sammen med verdier som biologisk mangfold, friluftsliv, landskapsopplevelse og reindrift, for å vurdere om inngrepsfrihet i området eventuelt forsterker disse verdiene. Ved en utbygging av Bessedøra vil reduksjon av INON ikke være av samme størrelse som Steikvasselv og Spjeltfjellelv. NVE mener at plasseringen av tiltaket er gunstig med tanke på synlighet i landskapet og mulighetene for avbøtende tiltak og vil dermed ikke fremstå som skjemmende med tanke på den overliggende urørte naturen, selv om tiltaket vil redusere de definerte områdene med villmarkspreget natur. NVE mener av den grunn at det er viktig å se INON-områder i sammenheng med andre naturverdier i området når en ev. utbygging vurderes. Vi har også merket oss at eksisterende traktorvei ikke er med i beregningsgrunnlaget for INON-areal i området, og at denne veien innebærer at reduksjonen vil bli betydelig mindre enn oppgitt. NVE har derfor ikke tillagt bortfall av INON – områder avgjørende vekt.

Biologisk mangfold

Fylkesmannen i Nordland har pekt på behov for nærmere undersøkelser av det biologiske mangfoldet som blir berørt av prosjektet. NVE har kontaktet fylkesmannen for en konkretisering av hvilke arter en slik undersøkelse bør inneholde. Fylkesmannen har bedt om kartlegging av fossesprøytoner og rødlistearter i tillegg til en bedre oversikt over karplantefloraen langs rørgata, utført om sommeren.

NVE bemerker at det er foretatt en vanlig biologisk mangfold undersøkelse i Bessedøra. Rapporten omtaler de forholdene som vanligvis blir berørt ved utbygging av småkraftverk. I tillegg er det gitt en generell beskrivelse av naturforholdene i det berørte området. Dersom det skal være aktuelt å følge opp med mer spesifikke undersøkelser, må det være en viss sannsynlighet for å gjøre funn av betydning for vedtaket.

Etter NVEs vurdering gir den foretatte undersøkelsen av biologisk mangfold et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere virkningene av tiltaket. NVE har derfor ikke funnet grunnlag for å pålegge søker ytterligere undersøkelser slik som fylkesmannen har bedt om. Vi vil imidlertid påpeke at en søknad med miljørapport ikke er formelt godkjent av NVE selv om disse sendes på offentlig høring. NVE har et ansvar for at søknaden inneholder tilstrekkelig informasjon til at høringspartene skal kunne danne seg et inntrykk av utbyggingen og dens virkninger. Videre kan den offentlige høringsrunden og NVEs befarung avdekke nye forhold som kan være nødvendig å få nærmere belyst.

Bygging av Bessedøra kraftverk vil medføre redusert vannføring på den berørte elvestrekningen i store deler av året. Kraftverkets maksimale slukeevne utgjør ca 200 % av årlig middelvannføring i Bessedøra. Bessedøra er ei typisk breelv med stor vannføring i sommermånedene juni juli og august og liten vannføring i vintersesongen. De store flomvannføringene vil i liten grad bli påvirket av en ev. utbygging.

Det er ikke registrert plante- eller dyreliv i influensområdet til prosjektet som er spesielt for distriktet. I følge søknadens miljørapport er det heller ikke registrert nasjonale rødlistede arter innenfor området. I følge miljørapporten ser man ikke bort fra at slike arter kan forekomme i utbyggingsområdet, men natur – og vegetasjonstypene i influensområdet antyder at muligheten for forekomster av rødlistearter ikke er stor. Kongeørn og andre rovfugler benytter antakelig dalen til næringssøk. De fire store rovdirene jerv, bjørn, ulv og gaupe antas å benytte nedslagsfeltet sporadisk til næringssøk og vandringslei.

Bessedøra er storsteinet og er pga stor breandel en kald sommerelv med stor vannføring samtidig som vintervannføringen er lav. Forholdene i elva er lite egnet for fisk. NVE kan likevel ikke se bort i fra fisk fra Røssvatnet går opp i nedre del av elva for å gyte.

Artsdatabanken reviderte rødlistebasen i desember 2006, dvs. etter at konsesjonssøknaden og miljørapporten var ferdig utarbeidet. Det er ifølge miljørapporten registrert funn av lavarten Gubbeskjegg, en art som er klassifisert som "nær truet" i den reviderte rødlista. Arten vokser på trær og trusselfaktoren for arten vil være forbundet med hogst. Ved å ta hensyn til dette i en ev. detaljplanlegging mener NVE at denne rødlistearten ikke skal påvirkes i vesentlig grad.

Vannlevende arter vil bli negativt påvirket av tiltaket. Minstevannføringsslipp vil redusere en slik negativ konsekvens. NVE mener at slipp av en sesongbasert minstevannføring i tilstrekkelig grad vil ivareta vannlevende organismer som forventes å finne i og langs Bessedøra.

Reindriftsinteressene

Utbyggingen vil, i følge søknaden, forstyrre rein under anleggsperioden. I driftsfasen er ikke utbyggingen vurdert å medføre konsekvenser for rein. Søker har planlagt å etablere inntaket til kraftverket på ca. kote 479. Reindriftsforvaltningen i Nordland og Ildgruben reinbeitedistrikt gikk i mot bygging av Bessedøra kraftverk. Røsåga/Toven reinbeitedistrikt har ikke uttalt seg. Inntaksplasseringen vil, ifølge reindriftsinteressene, berøre naturlig trekkvei for rein. Etter møte mellom søker og reinbeitedistriktet er det kommet til enighet om mulig løsning ved en ev. utbygging. Vi viser også til brev fra reindriftsforvaltningen Nordland til NVE 25.02.2009 vedrørende planendringsøknad for Spjeltfjellelva og Steikvasselv der det fremgår at de ikke har merknader til Bessedøra kraftverk.

Utbyggingen vil i følge reindriften, kunne medføre beiteforstyrrelser i både anleggs- og driftsfasen. Inntaksdammen vil komme i et område der reinen har en naturlig trekkvei. Planlagt atkomstveg opp til inntaket anses uheldig pga. økt ferdsel. Søker ønsker å beholde atkomstveg til inntaket permanent, men åpner for at vegen stenges med bom. Reindriften mener at en etablert veg vil medføre enklere atkomst for allmennheten, og dermed mer forstyrrelser selv om vegen stenges. Reindriften ber om at det ikke bygges nye veger i forbindelse med prosjektet. NVE var i møte med Reindriftsforvaltningen Nordland og Ildgruben reinbeitedistrikt 20. juni 2007 for å diskutere de konsesjonssøknader for småkraftverk som berører distriktet. På møtet ble de ulike søknadene diskutert i tillegg til sumvirkninger for reindriften. Reinbeitedistriktet presiserte her at rørgatetraseen vil kunne fungere som en transportstrekke for rein, slik at de kommer inn i områder som ikke er ønskelig. Distriktet er også motstandere av at det bygges nye veger, da dette gjør området mer tilgjengelig for allmennheten både for friluftsliv og jakt.

Reindriftsforvaltningen har poengtert at inngrep må ses i en større sammenheng. Selv om et enkelt kraftverk ikke alltid utgjør de store forskjellene, vil derimot summen av flere få store konsekvenser. Ildgruben er et av de distrikt som er sterkt berørt av tidligere kraftutbygging. NVE ser av høringsuttalelsene at Ildgruben reinbeitedistrikt ikke vil bli berørt direkte av en ev. utbygging av Bessedøra, annet enn at naturlig trekkvei kan bli noe påvirket. Vi har også merket oss de synspunkter som fremmes av distriktet og forvaltningen. Vi anser disse for å være representativ for virkningene ut fra vår kjennskap til problemstillinger ved småkraftutbygginger knyttet opp mot reindrift.

Reinbeitedistriktet har etter etterhøringsrunden kommet til en mulig løsning med søker som skal redusere de negative konsekvensene for reindriften. I følge møtereferat av 19.12.2008 mellom søker og reindriften uttaler reindriften at inntaket og demningen i liten grad vil komme i konflikt med trekk og flyttvei. Tørrlegging av elva nedenfor inntaket vil redusere dens effekt som naturlig stengsel for rein, og de ønsker derfor en dialog med utbygger om å sette opp sperregjerder hvis det skulle vise seg å bli behov for det mellom elveravinen og fylkesveien/ Røssvatnet. NVE er oppmerksom på at flyttlei for rein ikke skal stenges, men i dette tilfellet har vi ut fra høringsuttalelsene, møte mellom reinbeitedistriktet og søker, foreliggende planer og NVEs befarung vurdert at flyttlei ikke vil bli stengt eller nevneverdig berørt. Vi har derfor ikke vektlagt dette særskilt.

NVE mener at dersom det skal gis tillatelse til prosjektet, må reindriftsinteressene i området ivaretas så langt det lar seg gjøre gjennom avbøtende tiltak. Aktuelle tiltak er at rørgatetrasé og anleggsveg i forbindelse med fremføring av rørgaten tilbakeføres til naturlig terreng etter anleggsfasen. Dermed vil man unngå en permanent driftsveg til inntaket. NVE har sett på muligheten av å flytte inntaket, men dette vil etter NVEs syn være teknisk vanskelig og kunne føre til større inngrep i området sammenlignet med planlagt inntak. Etter vår oppfatning vil det ved en ev. utbygging være av betydning at rørgaten graves eller sprenges ned og veien slettes etter bruk slik at det bare vil være en kjøresterk del av terrenget. Dersom reindriften i tillegg involveres i detaljplanleggingen og tidspunkt

for anleggsarbeid avklares med dem vil tiltakets virkning for reindriftsnæringa etter vår oppfatning være svært begrenset.

Friluftsliv og landskap

I følge søknadens miljørapport er Bessedørdalen i Okstindområdet registret som et viktig friluftsområde i Direktoratet for naturforvaltning sine naturbaser. Fylkesmannen i Nordland og fylket har uttalt at Bessedørdalen er et viktig friluftsområde med Okstindan som et mye brukt utfartsmål. Utbyggingen vil etter fylkesmannens vurdering redusere områdets verdi for friluftsliv. Fylkeskommunen mener at slike områder bør ivaretas for å utnytte potensialet det har i turistsammenheng. Frode Solbakken mener at utbyggingen vil skjemme friluftslivet i området. I søkers kommentar til høringsuttalelsene hevdes at svært få benytter området langs Bessedøra til friluftsliv. Videre vil utbyggingen, i følge søker, bli lite synlig fra turstien.

Fra fylkesveien og oppe ved inntaket er elva synlig, ellers er elva på planlagt berørt strekning lite synlig fra omliggende områder. Fra søknaden går det fram at dersom søker blir pålagt minstevannføring lik alminnelig lavvannføring vil det få store konsekvenser for lønnsomheten. I følge søknaden vil prosjektet ikke være realiserbart hvis det blir gitt pålegg om slipp av minstevannføring lik alminnelig lavvannføring hele året. I konsesjonsspørsmålet vurderer NVE hvor mye vann en tiltakshaver kan fraføre en elvestrekning uten at konsekvensene for allmennheten skal bli større enn nytten av tiltaket. Vi er enige i at pålegg av minstevannføringsslipp vil fordyre prosjektet, men vi kan i de aller fleste tilfeller ikke se at en tørrlegging er forenelig med de miljømessige verdiene som skal ivaretas i en vassdragsforvaltning.

En driftsveg opp til inntaket vil redusere opplevelsen av urørthet for friluftslivet oppe ved inntaket. I nedre deler av tiltaksområdet går det smal traktorvei og i denne delen av området vil ikke en ny opparbeidet anleggsvei virke like skjemmende. En utbygging i Bessedøra vil påvirke landskapet og friluftslivet noe, men de negative effektene av en ev. utbygging kan etter NVEs syn i stor grad ivaretas ved avbøtende tiltak som slipp av minstevannføring og krav til anleggsteknisk utførelse.

Hydrologiske forhold

Det er i søknaden oppgitt at målestasjonene, 174,3 Øvstevann er benyttet til å beskrive de hydrologiske forholdene i Bessedøra. Nedbørfeltet til Bessedøra har en betydelig breandel. Valgt representativ målestasjon (174,3 Øvrevatn) er ikke et helt heldig valg. Målestasjonen ligger langt unna Bessedøra og er i tillegg mer kystnær. Det er også noe problematisk å bruke denne stasjonen siden vannføringskurven ikke er god, spesielt på flomverdier. Nedbørfeltet til Bessedøra har i følge avrenningskartet også mye høyere avrenning enn Øvstevatn, som består av 54 % snaufjell, 23 % skog og 0% bre.

NVE har sett på 156.24 Bogvatn som består av drøyt 20 % bre. Ser en på flerårs – statistikk i fra Bogvatn så kan en tydelig se at vannføringen øker betydelig i juni måned. Dette vil da også være mer reelt for nedbørfeltet til Bessedøra. Dette skyldes den høye andelen av bre i nedbørfeltet. Ei typisk breelv som Bessedøra vil ha en stor vannføring i sommersesong og framstå som et betydelig landskapselement i disse månedene.

Kulturminner

Det er ikke kjente automatiske kulturminner i som vil bli berørt av en ev. utbygging. NVE mener forholdet til kulturminner ikke har avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet siden ev. nye funn kan ivaretas gjennom standardvilkår om kulturminner.

Samfunnsøkonomiske og distriktspolitiske virkninger

En ev. utbyggingen vil gi en årlig produksjon på 13,8 GWh. Anleggsperioden vil gi aktivitet og lokal verdiskapning i anleggsperioden. Tiltaket vil videre kunne gi inntekter til fallrettsinnehaverne og bidra til å sikre videre bosetting ved brukene langs Nord - Røssvatn. Kommunen, herunder ordføreren i eget brev, mener at disse positive virkningene av utbyggingen veier opp for de eventuelle negative virkningene for naturmiljøet. Videre mener ordføreren at en tillatelse til prosjektet kan ses på som en kompensasjon for vern av Vefsna.

NVE er enig i at prosjektet vil gi bidrag til kraftoppdekningen og at prosjektet vil være positivt for lokal verdiskapning og opprettholdelse av aktivitet og bosetting i distriktet. Tiltakets positive virkninger må likevel veies opp mot de ulemper utbyggingen medfører for allmenne interesser.

Andre forhold

Løsning for å føre eventuell ny kraft fra Bessedøra -, Stekvasselv -, og Spjeltfjell kraftverk ut av området er ikke avklart. Det er ikke kapasitet på dagens 22 kV ledning i området. Helgelandskraft, som er områdekonsesjonær, har sendt melding etter energiloven om ny 132 kV kraftledning kalt "Kraftnett Røssvatn" som er til konsesjonsbehandling i NVE. Dersom det gis tillatelse til å bygge Bessedøra kraftverk vil det være aktuelt å oppgradere kapasiteten på nærliggende 22 kV ledning for videre å føre kraften inn på planlagt 132 kV ved planlagte Røssvassbukt sekundærstasjon. En avklaring omkring utbygging av lokalnettet i området ligger en del frem i tid, og er blant annet avhengig av omsøkte kraftverksutbygging i Krutågvassdraget. Generelt mener NVE at søknad om å bygge småkraftverk skal ha avklart nettløsning før NVE fattet vedtak om konsesjon, noe som sannsynliggjør gjennomføring av prosjektet. Vi har imidlertid i dette tilfellet valgt å behandle søknad om konsesjon til kraftverkene først. Bessedøra, Stekvasselv og Spjeltfjell kraftverk er omsøkt med maksimal ytelse på hhv. ca. 4 MW, 6,2 MW og 6,2 MW.

Sumvirkninger

Ordføreren, fylkesmannen i Nordland og reinbeitedistriktet har i sin høringsuttalelse vurdert de tre prosjektene Bessedøra, Stekvasselv og Spjeltfjell samlet. Sumvirkninger innebærer de samlede konsekvensene de tre småkraftprosjektene kan medføre for allmenne interesser som for eksempel inngrepsfritt areal, reindrift, friluftsliv, landskap og biologisk mangfold innenfor et begrenset geografisk område eller en systematisk påvirkning på et tema.

Totalt vil et INON - areal på 5,6 km² falle bort og 12,6 km² villmarkspreget natur vil bli flyttet til lavere kategori. NVE mener generelt at prosjekter som innebærer betydelig inngrep i villmarkspregede områder er en indikasjon på at det kan være et verdifullt naturområde.

Reindriftsforvaltningen i Nordland og Ildgruben reinbeitedistrikt gikk i første høringsrunde sterkt i mot bygging av kraftverkene. Inntaksplasseringen vil i alle tilfellene, ifølge disse høringspartene, stenge naturlige trekkveier for rein. Ildgruben reinbeitedistrikt er et reinbeitedistrikt i Nordland som er sterkt berørt av tekniske inngrep. En utbygging av områdene ved Røssvatnet vil innskrenke naturlig trekkvei for rein ytterligere. Forstyrrelser på reindriften vil komme som en naturlig følge av en

utbygging, men omfang og varighet vil variere, avhengig av størrelse og tidspunkt for inngrepet, og i hvilke områder de blir foretatt. Gjennom slike hensyn, og med henvisning til referat fra møte der partene tilsynelatende er enige, er NVE av den oppfatning at utbyggingen etter foreliggende planer er akseptabelt ut fra virkningene for reindriften.

Etter møte mellom søkerne og reinbeitedistriktet, planendring og ny høringsrunde for Stekvasselv og Spjeltfjell kraftverk har tiltakshavere og Ildgruben reinbeitedistrikt kommet til en løsning som begge parter synes er akseptabel. NVE mener at en må ta ekstra hensyn til et reinbeitedistrikt som allerede er sterkt berørt av kraftutbygging og ved ev. konsesjon må det legges ekstra vekt på dette gjennom fastsetting av vilkår og oppfølging i byggetiden.

I følge søknadens miljørapport er Bessedøra, Stekvasselv og Spjeltfjellelv i Okstindområdet registrert som viktige friluftsområder i Direktoratet for naturforvaltning sine naturbaser. Fylkesmannen i Nordland og fylket har uttalt at de tre dalene som er planlagt utbygd er alle viktige friluftsområder med Okstindan som et mye brukt utfartsmål. Flere av høringsinstansene mener at utbyggingene vil redusere området verdi for friluftsliv. Elvene er breelver med stor sommervannføring, karakteristisk farge som kommer fra breen og et betydelig landskapselement i alle tre dalene. Elvene ligger i et område som ikke er spesielt bratt og varierer mellom små fosser og stryk til lange flattere strekninger. Elvene har betydning både som lydelementer og estetikk i landskapet for de som er på vei oppover mot Okstindmassivene. Elvene synes godt fra Røssvatnet og er de tre hovedelvene fra breen på sørsiden av Okstindene. NVE mener at utbygging i alle tre dalene vil være svært uheldig i et område som allerede er sterkt preget av tidligere utbygginger og reguleringer. Etter vårt syn og en samlet vurdering er det Spjeltfjellelva med dalføret som fremstår som det området som har det største landskapsmessige verdien. Her er det også merket tursti inn, og trolig mest turisttrafikk. Av de tre omsøkte elvene er det Spjeltfjellelva som har den største vannføringen igjennom året. En utbygging av Spjeltfjellelva vil redusere størst INON-areal, om enn ikke vesentlig forskjellig fra Stekvasselv. Selv om vi ikke tillegger bortfallet av villmarkspreget INON-områder avgjørende vekt, isolert sett så gir dette etter vårt syn en indikasjon på at elva og dalen har verdier av betydning for landskap og friluftsliv. Etter vårt syn er Bessedøra den elva som har lavest verdi, og der den planlagte utbyggingen reduserer ikke landskapsverdiene i vesentlig grad. Stekvasselv kommer i en mellomstilling i forhold til de to andre.

De tre omsøkte elvene er næringsfattige breelver der det er lav stoffomsetning og små forekomster av vannlevende insekter. Det er ikke fiskeinteresser av betydning i noen av elvene, men en skal ikke se bort i fra at det forekommer gyting ved utløpene til Røssvatnet og øvre deler av influensområdet ved Stekvasselv.

Det er ikke registrert plante- eller dyreliv i influensområdet til prosjektene som er spesielt for distriktet. I følge søknadens miljørapport er det heller ikke registrert nasjonale rødlistede arter innenfor området. Man kan likevel ikke se bort fra at slike arter kan forekomme i utbyggingsområdet, men natur – og vegetasjonstypene i influensområdet antyder at muligheten for forekomster av rødlistearter ikke er stor.

Artsdatabanken reviderte rødlistebasen i desember 2006, dvs. etter at konsesjonssøknaden og miljørapporten var ferdig utarbeidet. Det er ifølge miljørapporten registrert funn av lavarten Gubbeskjegg, en art som er klassifisert som "nær truet" i den reviderte rødlista. Arten vokser på trær og trusselfaktoren for arten vil være forbundet med hogst. NVE kan gjennom godkjenning av detaljplaner og oppfølging i byggetiden påse at omfanget av skogrydding begrenses.

Det er sannsynlig at kongeørn og andre rovfugler benytter dalen til næringssøk. De fire store rovdyrene jerv, bjørn, ulv og gaupe antas og benytte nedslagsfeltet sporadisk til næringssøk og vandringslei. Etter vårt syn vil ikke disse artene berøres særskilt.

De planlagte byggingene er beregnet med samlet årlig produksjon på ca. 51 GWh, noe som tilsvarer elektrisitet til ca. 2550 husholdninger. Anleggsperioden vil gi aktivitet og lokal verdiskapning i anleggsperioden. Tiltakene vil kunne videre gi inntekter til fallrettshaverne og bidra til å sikre videre bosetting ved brukene langs Nord - Røssvatnet. Kommunen mener at disse positive virkningene av utbyggingen veier opp for de eventuelle negative virkningene for naturmiljøet. NVE mener at sumvirkningene av alle tre kraftverkene er store og vil påvirke flere naturverdier negativt. Det er spesielt elvene som landskapselement, betydning for friluftslivet, reduksjonen av villmarkspreget natur og negativ påvirkning på reindriften.

Småkraftutbygging vil i de fleste tilfeller påvirke allmenne interesser i større eller mindre grad. Reduksjon av inngrepsfrie områder, forstyrrelser for reindriften eller inngrep som reduserer friluftsopplevelsen og landskapsbildet i et område er faktorer som ofte fremstår som ulemper ved småkraftutbygginger. Prosjektjusteringer ivaretar ofte spesielle hensyn. NVE har gjort en samlet vurdering av konsekvenser for de allmenne og private interesser som blir berørt, både for Bessedøra kraftverk og samlet ved utbygging av 3 kraftverk. Bessedørdalen er en mindre brukt innfallsport til Okstindene sammenlignet med Spjeltfjelldalen og Stekvassdalen. Særlig vurdert for landskapet og friluftsliv, men også øvrige allmenne interesser diskutert foran, vil Bessedøra kraftverk ha begrensede ulemper.

Etter en helhetsvurdering av de tre søknadene samlet, er NVE av den oppfatning at for Stekvasselv kraftverk kan det gis konsesjon på nærmere fastsatte vilkår mens for Spjeltfjellelva vil en utbygging ha større ulemper for allmenne og private interesser sett i forhold til fordelene ved en utbygging. Vi har samtidig med vedtaket i herværende sak gitt tillatelse til bygging av Stekvasselv kraftverk mens søknad om tillatelse til bygging av Spjeltfjell kraftverk er avslått. For Bessedøra kraftverk viser vi til vår konklusjonen nedenfor.

Oppsummering

NVE mener at fordelen ved utbyggingen er at den gir en viss økning i ny fornybar energi, styrket bosetting og økt næringsutvikling, samt inntekter til grunneierne i området. Den vil også gi noe økte skatteinntekter til Hemnes kommune. De største ulempene ved tiltaket er etter NVEs syn at tiltaket er planlagt i et område som er verdifullt med tanke på friluftsliv og reindrift. Tiltaket ligger i et reindriftsområde der reindriften allerede er sterkt berørt av tidligere utbygginger. Ved en ev. konsesjon vil avbøtende tiltak som tilbakeføring/stenging av vei og nedgraving av rørgate redusere ulempene for reindrift, og også for landskap og friluftsinnteresser vil dette være positivt.

Ved slipp av sesongtilpasset minstevannføring og tilrettelegging for revegetering av midlertidige anleggsteder vil interessene knyttet til landskap, friluftsliv og biologisk mangfold etter vårt syn være ivarettatt.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Bessedøra kraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Bessedøra kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Bessedøra Kraft AS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 500 m med 22 kV luftlinje til eksisterende linjenett. Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Dersom Bessedøra kraft AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Det er per i dag ikke kapasitet i lokalt eller regionalt nett. NVE vil derfor ikke godkjenne detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjennelse, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs vurdering av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	2714
Alminnelig lavvannføring	l/s	296
5-persentil sommer	l/s	870
5-persentil vinter	l/s	247
Største slukeevne	l/s	5374
Minste slukeevne	l/s	484

I konsesjonssøknaden er det ikke foreslått slipp av minstevannføring, men det er åpnet for slipp av minstevannføring om sommeren i kommentar til kommunens høringsuttalelse.

Slipp av minstevannføring vil være med på å opprettholde det biologiske mangfoldet i og langs vassdraget. Ved å slippe en høyere vannføring sommerstid vil verdien for friluftsliv og landskapsopplevelsene kunne opprettholdes. I tillegg vil det gi et bedre utgangspunkt for organismer som er avhengig av variasjon i vannføringa.

På bakgrunn av søknad med miljørapport, høringsuttalelser, befaring og en samlet vurdering av vassdraget som er et typisk brevassdrag med noe senere vårløsning mener NVE at det må slippes en

sesongvariert minstevannføring på 500 l/s i perioden 1. juni til 30. september og 200 l/s resten av året. Dersom tilsiget er mindre enn dette, skal hele tilsiget slippes forbi inntaket. Dette vil gi en brutto reduksjon på om lag 1,85 GWh/år og kraftproduksjonen vil bli ca. 12 GWh.

Det skal etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE på forespørsel. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen ivaretas gjennom godkjenning av detaljplanen.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn, og med myke overganger.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

NVE vil ikke godkjenne detaljplaner før det foreligger dokumentasjon på at det er ledig nettkapasitet på alle nivåer. Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang. Detaljer i prosjektet, som utforming av inntaket, støydempning og miljøtilpasning av kraftstasjonen med mer, ligger under denne post.

Rørgaten skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn. Det skal ikke bygges en permanent driftsvei opp til inntaket. Anleggsvei skal etter utbygging omgjøres til kjøresterk del av terrenget.

Endelig plassering og utforming av inntaksdammen må komme fram i detaljplanene. Utbygger må legge stor vekt på at rørgatetraseen blir så lite synlig som mulig etter at anlegget er ferdig.

Eventuelle terrengskader som følge av transport skal utbedres så raskt som mulig. Røssåga/Toven og Ildgruben reinbeitedistrikt skal involveres i detaljplanleggingen og gis mulighet til å komme med innspill.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Ev. pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

Det omsøkte tiltaket ligger, i følge kommunen, både i LNF-2 og LNF-1 i kommuneplanens arealdel. Tiltaket vil derfor være avhengig av dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Søker har i sin kommentar til kommunens høringsuttalelse bemerket at kraftverk blir bygget i henhold til konsesjonsvilkårene og ikke i henhold til plan- og bygningsloven. Søker viser videre til Miljødepartementets vurdering av reguleringsplaner som konkluderer med at arealbehovet allerede er vurdert og at dermed særskilt grunn til dispensasjon foreligger. NVE viser til "Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" som gir saker underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan settes i gang dersom det gis konsesjon.

Det er søkt etter forurensningsloven om tillatelse til å gjennomføre tiltaket. Det må søkes fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

NVE gjør oppmerksom på at søker må søke Statens vegvesen om avkjørselstillatelse fra fv. 324, både for veg til dam/ inntak og veg til kraftstasjon.

Solbakken mener at det er bygget ut en høy andel av vassdragene i Hemnes sammenholdt med andre kommuner. NVE vurderer dette til en viss grad under temaet sumvirkninger. Det er ellers ikke slik at det er gitt noen grense for utbygginger av en spesifikk prosentandel i vassdrag. Det er de reelle virkningene av det enkelte tiltak som NVE først og fremst vurderer. Det er for øvrig flere kommuner som har langt større antall småkraftverk i sin kommune enn hva tilfellet er i Hemnes kommune.

I sin kommentar til planendringssøknader for Stekvasselv og Spjeltfjellelv kraftverk viser fylkesrådet til kap. 7 i "Retningslinjer for små vannkraftverk" og ber NVE vente med å ferdigbehandle søknadene inntil fylkesdelplan for kraftverk i Nordland er ferdigstilt. Bessedøra kraftverk har ikke hatt tilsvarende planendringer, men kravet kommenteres også her, da vi oppfatter det implisitt å gjelde også for denne søknaden. NVE vil til dette bemerke at fylkeskommunen ber om dette i slutfasen av vedtaksbehandlingen under en høringsrunde der søker har kommet med et nytt alternativ som i hovedsak skal redusere de negative effektene av en ev. utbygging. NVE har sett på utkast til fylkesdelplan for småkraftverk i Nordland og mener at utkastet ikke indikerer vesentlige momenter som vil ha betydning for vedtaket. Da det ut fra NVEs kartlegging av småkraftpotensiale ikke er potensielle utbygginger i nærheten og NVE har lagt til rette for en samordnet behandling av de tre omsøkte kraftverkene på sørsiden av Okstindmassivene har vi valgt å ferdigbehandle de tre søknadene.

NVE har ikke lagt vekt på at Vefsna er vernet, slik ordføreren i Hemnes kommune har bedt om, da det må anses som to separate saker.